

Romagna tradizionale. Usi e costumi, credenze e pregiudizi. A cura di Paolo Toschi. L. Cappelli ed., Bologna 1952, 8°, XXXVIII + 315 strani.

Prva izmed predvidenih treh knjig, ki naj bi podale »corpus« ustnih izročil Romagne, pokrajine na prisojni strani toskanskih Apeninov proti Jadranu, je posvečena navadam in verovanjem. Prof. P. Toschi je delo uredil mojstrsko in — kot sin te pokrajine — z ljubeznijo. V uvodu razgrinja pred nami dosedanja folklorna raziskavanja o Romagni in jih obenem tudi vrednoti in vključuje v splošne italijanski kulturnozgodovinski okvir.

Tekstni del obsega pet temeljnih spisov o navadah in verovanjih Romagnolov. Na začetku je XXX. dialog iz prosvetljske knjige »Pratica agraria«, ki jo je izdal G. A. Battarra 1778. Sledi nedavno odkrito gradivo tako imenovane »napoleonske ankete«. To so v kraljevini Italiji uradno sprožili leta 1811 po vzorcu znane ankete, ki jo je malo poprej organizirala pariška Académie Celtique. Italijanski odgovori so se stekali v Milan h glavnemu prosvetnemu direktorju G. Scopoliju in tam poniknili med njegovimi zasebnimi papirji za dobrih sto let. Medtem ko z objavo celotnega gradiva že nekam predolgo odlaša prof. A. Pettenella, pridni zbiralci odkrivajo v raznih pokrajinskih arhivih kopije odgovorov na to znamenito anketo. V Romagni si je pri tem delu zadnje čase pridobil največ zaslug A. Fabi (cfr. »Lares« XVIII, 1951, 1—18). Takoj za prispevki napoleonske ankete pa je urednik v celoti ponatisnil knjižico: M. Placucci, Usi e pregiudizi dei contadini della Romagna, Forlì 1818. Po Toschijevih besedah je to prvo organsko delo o ljudskih izročilih ene od italijanskih pokrajin.

S četrtrim spisom pa smo že v novi dobi znanstvenega raziskavanja folklore. G. Bagli, ki je v knjigi zastopan s krajšim prispevkom, je zbiral gradivo v osemdesetih letih, L. De Nardis — »A la garboja« — pa celo v naših dneh. Seveda bi pričakovali, da bo prav ta zadnji sestavek znanstveno najbolj dognan, v resnici pa je drugače. Ne da bi nas morda motili avtorjevi pesniški prijemi, pogrešamo predvsem natančnejših krajevni in časovnih določil, razlikovanja med splošno znanimi, živimi praznoverji in med takimi, ki so samo še spomin ali prav malo razširjena. (Urednik je podobne očitke sicer predvidel — glej str. XXXV — a zaradi tega pač ne smejo izostati.)

Tekstnemu delu sledi izčrpen bibliografski pregled, nato pa sistematsko in stvarno kazalo, dragocen ključ k celi zbirki, ki ga je oskrbel Toschijev asistent dr. G. Bronzini. Če bi hoteli strniti sodbo v en stavek, bi zapisali, da je »Romagna tradizionale« vsebinsko bogata in tiskarsko lepa izdaja, ki spada tudi na police folkloristov zunaj Italije.

Upam, da ne bo odveč, če omenim nekaj stvari, ki so me ob branju posebej pritegnile in ki so včasih v zvezi s slovenskimi izročili, včasih pa kako drugače zanimive (številka v oklepaju pomeni stran): grmade na kraju nesrečne, nasilne smrti (17); verovanje, da so pri zajcih tudi samci lahko breji (19); kres na koncu februarja ali v začetku marca z jasnimi magično-agrarnimi formulami (25, 108); živina se pogovarja v noči na sv. 3 kralje (36, 250); zakaj pravimo »rimska cesta« (150, 205); posebna moč sedmega otroka [slov. deseti brat!] iste matere (173); rosa kresne noči (35, 253); itn., itn. Vrsto, ki bi lahko še dolgo nepretrgano tekla naprej, je treba pač prekiniti. Za srečen konec sem si to pot izbral — praprotno seme (136, 254). Če si nočemo razlagati prisotnost vere o posebnih močeh praprotnega semena v Romagni v duhu Kollárjeve »Storitalia slavjanská« (1853), potem bo nemara le treba gledati tudi na slovensko in »slovansko« praprotno seme malo drugače, kot je bilo to do zdaj v navadi.

Milko Matičetov

Giuseppe Vidossi, Canzoni popolari narrative dell'Istria. Estratto dalla Miscellanea »Scritti vari« (II) a cura della Facoltà di Magistero di Torino. Torino 1951, 8°, 36 strani.

V okviru priprav za nameravano izdajo »Das Volkslied in Österreich, Volkspoesie und Volksmusik der in Österreich lebenden Völker« je nastala